

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ ПО ОПЛАТІ ПРАЦІ НА ДП «ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

*Косяк А. П., канд. екон. наук, доцент, Задорожня В. О., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Розрахунки з персоналом по оплаті праці – це одна з найбільш трудомістких ділянок аудиторської перевірки, яка потребує значної уваги як бухгалтерів, так і аудиторів. Досить часто в обліку розрахунків з оплати праці виникає багато умисних і ненавмисних помилок, а також порушень, які нерідко пов'язані з постійними змінами законодавчо-нормативної бази в сфері трудових відносин, які виявляються при аудиторській перевірці.

Аудит на підприємстві здійснюється згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторської діяльності» № 2258-VIII, Міжнародних стандартів аудиту, Кодексу етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів. Відповідно до ст. 7 Закону України № 2258-VIII, аудиторські послуги надаються на підставі договору про надання аудиторських послуг, укладеного між суб'єктом аудиторської діяльності та замовником [1].

Метою аудиту у сфері праці є виявлення проблем економного та ефективного використання трудових ресурсів, дослідження їх причин, надання необхідних рекомендацій з їх усунення. Персонал підприємства – головний предмет та об'єкт аудиту в трудовій сфері, а сам аудит виступає як незалежний аналіз системи соціально-трудова показників.

До найважливіших завдань аудиту розрахунків з персоналом по оплаті праці належать: перевірка обліку особового складу працівників підприємства; перевірка правильності документального оформлення розрахунків з оплати праці; перевірка правильності нарахування основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних і компенсаційних виплат [3]; перевірка правильності розрахунку середньої заробітної плати; перевірка обґрунтованості віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції або на витрати операційної діяльності, які не включаються до собівартості реалізованої продукції; вивчення правильності розподілу витрат на оплату праці між видами готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та по звітних періодах; перевірка своєчасності розрахунків з працівниками з оплати праці; перевірка правильності нарахувань на фонд оплати праці (ФОП) та утримань із заробітної плати, своєчасність їх сплати відповідним органам; перевірка стану обліку розрахунків з працівниками з оплати праці; перевірка своєчасності виплати зарплати тощо.

Перевіряючи розрахунки з персоналом по оплаті праці, аудитор керується Кодексом законів про працю України, Законом України «Про оплату праці» № 108/95-ВР, Інструкцією зі статистики заробітної плати № 5, Інструкцією зі статистики кількості працівників № 286 та іншими нормативними актами.

При аудиті розрахунків з оплати праці необхідно перевірити дотримання трудової дисципліни та трудового законодавства; встановити відповідність

фактичної структури і штату підприємства; визначити організацію і стан обліку оплати праці та розрахунків з персоналом; проконтролювати правильність встановлених тарифних ставок, місячних окладів, відрядних розцінок і норм виробітку, своєчасність і правильність розрахунків по оплаті праці.

Перевіряючи розрахунки з персоналом по оплаті праці, аудитор повинен встановити, які форми та системи оплати праці використовуються на підприємстві; чи є внутрішнє положення про оплату праці персоналу та колективний трудовий договір; перевірити списковий та середньосписковий склад працівників, прийнятих на роботу з дня зарахування.

Перевіряючи дотримання на підприємстві трудового законодавства, аудитор встановлює, як здійснюється оформлення працівників при їх прийманні та звільненні, стану обліку робочого часу, особливості побудови системи оплати праці тощо. Правильність оформлення працівників (приймання на роботу та звільнення) перевіряється за наказами, контрактами, трудовими угодами.

В ході проведення перевірки доцільно встановити, чи передбачаються умовами колективного договору встановлені на підприємстві виплати заробітної плати.

Основну увагу необхідно зосередити на перевірці організації контролю за виходом на роботу адміністративно-управлінського і обслуговуючого персоналу, працівників основних і допоміжних виробництв, організації обліку відпрацьованого часу, так як допущені в ньому помилки чи перекручення призводять до переплати, необґрунтованого витрачання ФОП. Разом з тим, дані таблицю необхідно порівняти з розрахунково-платіжними відомостями, щоб переконатись у включенні до них тільки тих осіб, які зазначені в таблиці.

Таким чином при перевірці необхідно з'ясувати, чи застосовуються на підприємстві типові норми виробітку і розцінки; чи немає випадків переплати в зв'язку з приписками обсягу виконаних робіт і завищенням розцінок, чи не оплачується праця робітників за погодинними тарифними ставками, коли на такі роботи встановлено норми виробітку, чи відповідають вони діючим типовим нормам. Крім того, потрібно уважно перевірити правильність норм і розцінок у відповідності з описом характеристики роботи в первинній документації, а також пересвідчитись, як виконуються діючі норми виробітку робітниками різних спеціальностей.

При перевірці оформлення первинної документації та правильності нарахування зарплати необхідно встановити, якими первинними документами на підприємстві оформлюються операції, пов'язані з оплатою праці при часовій оплаті (табелі обліку використання робочого часу); при трудовій угоді (табелі на внутрішньбригадний розрахунок зарплати, наряд-акт на виконання робіт (форма № ЛГ-1), акт прийомки робіт) розрахунково-платіжна відомість тощо. Під час дослідження виплати заробітної плати за роботу по трудовим угодам аудитор перевіряє чи дійсно виконувалась така робота.

При перевірці документів за формою встановлюються повнота і правильність наведених в них реквізитів. При цьому наявність відповідних підписів, відсутність підчисток, помарок і необумовлених виправлень свідчить про неналежну організацію обліку і контролю операцій з нарахування і виплати

заробітної плати. При перевірці табелів обліку використання робочого часу, нарянів, журналів обліку виконаних робіт та інших первинних документів з нарахування і виплати заробітної плати необхідно звернути увагу на факти нарахування коштів з оплати праці на вигаданих (підставних) осіб (не прийнятих на роботу та ін.). Для цього в ході дослідження наведених документів зіставляються прізвища та ініціали працівників з даними обліку спискового складу. Крім того, необхідно перевірити наряди за датами їх видачі, зіставити прізвища працюючих в нарядах і табелях-розрахунках з даними обліку особового складу у відділі кадрів.

Методом вибіркової перевірки аудитор аналізує правильність нарахування заробітної плати та інших виплат персоналу підприємства. Так, під час перевірки аудитор встановлює відповідність аналітичного обліку (особові рахунки, розрахунково-платіжна відомість працівника) з даними синтетичного рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». При цьому порівнюється залишок, який відображається в Головній книзі та балансі (звіті про фінансовий стан) форма № 1 по статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці» (код рядка 1630) на однакову дату, тобто звіряється сальдо на перше число відповідного місяця у Головній книзі та балансі з підсумковими сумами (сумами до видачі) розрахунково-платіжних відомостей. Причинами розходжень можуть бути: перекручення даних в наслідок зловживань (виключення виплат, утримань); неповного утримання авансів; повторного списання грошових документів із віднесенням виплат в дебет рахунка 66; зменшення дебіторської заборгованості або збільшення кредиторської заборгованості під час перенесення сальдо із однієї розрахункової відомості в іншу тощо.

Згідно зі ст. 127 Кодексу законів про працю України відрахування із заробітної плати можуть здійснюватися тільки у випадках, передбачених законодавством України [2]. Обов'язкові утримання із зарплати на сьогоднішній день це: ставка податку на доходи фізичних осіб складає 18%, військовий збір – 1,5%, а також утримання за виконавчими листами. Загальний розмір утримань із заробітної плати не може перевищувати 20 %, а в особливих випадках – 50 %.

Список використаних джерел:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VII (поточна редакція від 11.10.2018 р., підстава 2542-VIII). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Законом України «Про оплату праці» №108/95-ВР (поточна редакція від 01.01.2017 р.). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>